

# ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

## ACADEMIC LEADERSHIP SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER CHACHOENGSAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น<sup>1)\*</sup>, กัลยมน อินทุสุต<sup>2)</sup>

<sup>1)</sup>นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

<sup>2)</sup>คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Khemnittha Pimchuen<sup>1)\*</sup>, Kanyamon Indusuta<sup>2)</sup>

<sup>1)</sup>Master Student Education Administration. Faculty of Education. Ramkhamhaeng University

<sup>2)</sup>Faculty of Education. Ramkhamhaeng University

\*Corresponding author e-mail: khemnitthapimchueh@gmail.com

Received: March 1, 2021

Revised : March 25, 2021

Accepted : May 31, 2021

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และตำแหน่ง/วิทยฐานะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู ที่ปฏิบัติการสอนในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำนวน 168 คน กลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ สถิติพื้นฐาน ใช้การทดสอบแบบทีและวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 แตกต่างกัน โดยครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีระดับความคิดเห็นมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
3. ครูที่มีตำแหน่ง/วิทยฐานะที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

## ABSTRACT

This survey research aimed to study and compare teachers' opinions towards academic leadership of school administrators in Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1, categorized by school sizes and professional/academic positions. The sample group consisted of 168 teachers from schools located in Muang Chachoengsao District under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1 in Academic Year 2020. The sample size was determined based on Cohen's table and multistage random sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire, with the IOC values between 0.60 - 1.00 and the Cronbach's alpha value showing the reliability level at 0.99. The data were analyzed using descriptive statistics, t-test and One-Way Analysis of Variance.

The results were as follows:

- 1) The teacher's opinions towards the academic leadership of school administrators were found to be at a high level.
- 2) When the teachers' opinions were compared based on the school sizes, there were statistically significant differences at the 0.01 level. The opinions of teachers in medium-sized schools were found to be higher than their counterparts in small-sized schools.
- 3) When the teachers' opinions were compared based on their professional/academic positions, there were no significant differences.

**Keywords :** academic leadership, school administrators

## บทนำ

ความท้าทายในการพัฒนาประเทศท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 การศึกษาถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกกระบวนเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จึงทำให้สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพโดยได้รับมอบอำนาจ

ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กรมวิชาการ, 2553) ซึ่งผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์หลากหลายท้าทาย และการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนมากขึ้น และกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ทำให้งานบริหารจะยิ่งยากมากขึ้นอันเกิดจากสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด

(กัลยารัตน์ อีระธนชัยกุล, 2562) โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะมีความสามารถในการนำบุคลากรของสถานศึกษาให้ร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งงานด้านวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษา (กรมวิชาการ, 2553) ดังนั้น ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจและประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553) และภาวะผู้นำทางวิชาการยังมีความสำคัญต่อบทบาทผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตที่จะต้องสร้างทั้งองค์การและปรับปรุงระบบใหม่เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของโครงสร้างสังคมใหม่ (Murphy & Kevin, 1999) ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจากการประชุมบอร์ด คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ) รศ.ดร.เอกชัย กี่สุขพันธ์ ได้กล่าวถึงงานวิจัยของมูลนิธิ The Asia Foundation ที่สำรวจกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 189 คน และผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 85 คน รวมทั้งสิ้น 274 คน พบว่า ปัญหาผู้อำนวยการโรงเรียนยังขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างชัดเจนรวมถึงไม่มีความเข้าใจในผลงานทางวิชาการซึ่งเป็นเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (ไทยโพสต์, 2564) เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นผู้นำ

ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตอาสาที่มีความพร้อมเพื่อจะนำการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553) จึงจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ย้อนหลัง 3 ปี (ปีการศึกษา 2560-2562) ใน 4 กลุ่มสาระ คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกรายวิชาในแต่ละปีการศึกษาไม่ถึง 50% (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1, 2563) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

จากปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ถือได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและใช้ให้เกิดประโยชน์กับการบริหารโรงเรียนต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และตำแหน่ง/วิทยฐานะ

## ขอบเขตของการวิจัย

### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ซึ่งได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา

### 2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำนวน 285 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติปฏิบัติการสอนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตอำเภอเมือง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 168 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย แบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) และกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จากการเปิดตาราง

ของโคเฮน มาเนียนและมอร์ริสัน (Cohen Manion & Morrison, 2011, 147)

### 3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ขนาดโรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง และตำแหน่ง/วิทยฐานะ ประกอบด้วย 1) ครูผู้ช่วย/ไม่วิทยฐานะ 2) ครู คศ.1/ไม่วิทยฐานะ 3) ครู คศ.2 ปั่นขึ้นไป/ครูชำนาญขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

### 1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ประกอบด้วย 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน และตำแหน่ง/วิทยฐานะ เป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน

มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, 1967, 90-95)

## 2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามครั้งนี้ วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากสำนักงาน บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มอบให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำนวน 23 โรงเรียน เพื่ออนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขอความอนุเคราะห์จากข้าราชการครู ที่ปฏิบัติการสอนในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในการแจกแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเอง

3. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด จำนวน 168 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

## 3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ดำเนินการดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และภาพรวม โดยกำหนดเกณฑ์การแปลคะแนนเฉลี่ย (Best & Kahn, 1993, 247) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

3.2. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test)

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง/วิทยฐานะ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

## ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวิธีการดำเนินวิจัย ทำให้ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และภาพรวม ได้แสดงผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

| ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารขั้นพื้นฐาน                           | $\bar{x}$ | S.D. | ระดับ<br>ความคิดเห็น |
|----------------------------------------------------------------------|-----------|------|----------------------|
| 1. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน                                     | 4.41      | 0.48 | มาก                  |
| 2. ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน                                 | 4.40      | 0.54 | มาก                  |
| 3. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร                                       | 4.32      | 0.58 | มาก                  |
| 4. ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อ และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ | 4.35      | 0.57 | มาก                  |
| 5. ด้านการนิเทศการศึกษา                                              | 4.33      | 0.56 | มาก                  |
| รวมเฉลี่ย                                                            | 4.36      | 0.50 | มาก                  |

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.36$ ) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ( $\bar{x} = 4.41$ ) ด้านการบริหารจัดการ

หลักสูตร ( $\bar{x} = 4.40$ ) และด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อ และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ( $\bar{x} = 4.35$ )

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) ได้แสดงผลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

| ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารขั้นพื้นฐาน                               | ขนาดของโรงเรียน |      |           |      | t       | p     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----------------|------|-----------|------|---------|-------|
|                                                                          | ขนาดเล็ก        |      | ขนาดกลาง  |      |         |       |
|                                                                          | $\bar{x}$       | S.D. | $\bar{x}$ | S.D. |         |       |
| 1. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน                                         | 4.08            | 0.49 | 4.48      | 0.45 | 4.272** | 0.000 |
| 2. ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน                                     | 4.06            | 0.55 | 4.48      | 0.51 | 4.001** | 0.000 |
| 3. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร                                           | 3.94            | 0.68 | 4.40      | 0.53 | 3.991** | 0.000 |
| 4. ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อ และ<br>สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ | 3.94            | 0.64 | 4.44      | 0.51 | 4.589** | 0.000 |
| 5. ด้านการนิเทศการศึกษา                                                  | 3.89            | 0.60 | 4.43      | 0.50 | 5.076** | 0.000 |
| รวมเฉลี่ย                                                                | 3.98            | 0.54 | 4.44      | 0.46 | 4.803** | 0.000 |

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 แสดงว่าครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารชั้นพื้นฐาน แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน

โดยที่ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีระดับความคิดเห็นมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง/ วิทยฐานะ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

**ตารางที่ 3** ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง/วิทยฐานะ

| ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารชั้น<br>พื้นฐาน                          | ตำแหน่ง/วิทยฐานะ |      |           |      |                    |      | F     | p     |
|-------------------------------------------------------------------------|------------------|------|-----------|------|--------------------|------|-------|-------|
|                                                                         | ครูผู้ช่วย       |      | ครู คศ.1  |      | ครู คศ.2<br>ขึ้นไป |      |       |       |
|                                                                         | $\bar{x}$        | S.D. | $\bar{x}$ | S.D. | $\bar{x}$          | S.D. |       |       |
| 1. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน                                        | 4.35             | 0.45 | 4.44      | 0.49 | 4.44               | 0.50 | 0.601 | 0.550 |
| 2. ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน                                    | 4.36             | 0.55 | 4.42      | 0.43 | 4.42               | 0.58 | 0.201 | 0.811 |
| 3. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร                                          | 4.36             | 0.54 | 4.28      | 0.54 | 4.31               | 0.64 | 0.191 | 0.826 |
| 4. ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อ<br>และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ | 4.34             | 0.53 | 4.36      | 0.60 | 4.34               | 0.59 | 0.201 | 0.980 |
| 5. ด้านการนิเทศการศึกษา                                                 | 4.34             | 0.56 | 4.34      | 0.55 | 4.33               | 0.57 | 0.004 | 0.996 |
| รวมเฉลี่ย                                                               | 4.35             | 0.49 | 4.37      | 0.47 | 4.37               | 0.54 | 0.025 | 0.975 |

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง/วิทยฐานะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาพรวมและรายด้าน แสดงว่าครูที่มีตำแหน่ง/วิทยฐานะที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน

### สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 สรุปผลและอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา  
ฉะเชิงเทรา เขต 1 มีการปรับเปลี่ยนความคิด  
พร้อมเปิดรับและยอมรับการเปลี่ยนแปลง  
ของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เข้ามามีบทบาท  
ต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ต้องมีการพัฒนาตนเอง  
อยู่เสมอและเข้าใจบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา  
ในฐานะผู้นำทางวิชาการในการนำความรู้ความสามารถ  
มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ได้คุณภาพ  
โดยมุ่งเน้นงานวิชาการเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิด  
ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา  
ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคม  
ที่เปลี่ยนแปลงและสามารถตอบสนองต่อความ  
ต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งสอดคล้อง  
กับแนวคิดของกริคแมน (Glickman, 2007, 11)  
ที่กล่าวว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการ  
ของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบหลัก  
3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ (Knowledge based)  
เป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับภาวะผู้นำทางวิชาการ  
เพื่อใช้เป็นฐานในการปฏิบัติภาระหน้าที่ของผู้บริหาร  
สถานศึกษา 2) ด้านภาระหน้าที่ (tasks) หมายถึง  
ภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์  
กับความรู้ และ 3) ด้านทักษะที่จำเป็น (skill needed)  
ในการนำความรู้ไปสู่การพัฒนาพฤติกรรม  
การปฏิบัติงาน สมรรถภาพที่ผู้บริหารสถานศึกษา  
จำเป็นต้องมี คือ ทักษะภาวะผู้นำ และทักษะ  
ทางเทคนิค ทักษะภาวะผู้นำ ประกอบด้วย ทักษะ  
การติดต่อสื่อสาร ทักษะด้านบุคคล ทักษะการนิเทศ  
ภายใน และทักษะการแนะแนวทางการตัดสินใจ  
ของกลุ่ม ส่วนทักษะทางเทคนิค ประกอบด้วย  
ทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการประเมินผลและการ  
วางแผน ทักษะการสังเกต และทักษะการวิจัย  
และประเมินผลและสอดคล้องกับงานวิจัยของ  
ทัศนาวรรณภา (2560) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำ  
ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ  
ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา  
จันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก  
และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญชนก บุญทอง  
(2560) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร  
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษากระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำ  
ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่  
ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก  
และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราวุธ ทองอากาศ  
(2560) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร  
สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง  
และตราด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการ  
ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน  
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1  
จำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน  
โดยที่ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีระดับ  
ความคิดเห็นมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก  
ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน  
ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการบริหารด้านวิชาการ  
ที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น ด้านการกำหนดภารกิจ  
ทางวิชาการของโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการเรียน  
การสอน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการ  
นิเทศการศึกษา เป็นต้น อีกทั้งยังมีปัจจัยอื่น ๆ  
ที่สนับสนุนต่อการบริหารงานวิชาการ เช่น บุคคล  
งบประมาณ ซึ่งในโรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนครู  
ที่เพียงพอสอนครบชั้นและสามารถสอนได้ตาม  
ความถนัดของตนเอง และมีงบประมาณเพียงพอ  
ในการจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย  
แต่โรงเรียนขนาดเล็กบางครั้งผู้บริหารต้องจัด  
การเรียนการสอนด้วยตนเอง เนื่องจากจำนวน  
ครูน้อยไม่เพียงพอ ทำให้การจัดการเรียนการสอน

แบบควบชั้นโดยครูต้องสอนทุกวิชา และงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดหาสื่อการเรียนรู้หรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัย ทำให้การบริหารวิชาการทำได้ยากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกหงส์ ศาลารัตน์ (2558) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กมีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดกลางและสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตกร น้ำทิพย์ (2560) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม และรายด้านแตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง/วิทยฐานะ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเห็นถึงความสามารถของครูที่มีตำแหน่ง/วิทยฐานะแตกต่างกัน โดยมีการส่งเสริมให้ทำงานร่วมกัน ทำให้ครูที่มีตำแหน่ง/วิทยฐานะต่างกันเข้ามามีบทบาทของงานในฝ่ายต่าง ๆ ร่วมกัน มีการรับฟังความคิดเห็นของครู และให้เกียรติกับทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมโดยไม่คำนึงถึงกันตำแหน่ง/วิทยฐานะของครูที่แตกต่างกัน ทำให้ครูเกิดความศรัทธาเชื่อมั่น ไว้วางใจต่อผู้บริหาร ทำให้ครูสามารถแสดงศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โดยไปในแนวทางเดียวกันจนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธราภรณ์ จันทพล (2559) ศึกษาภาวะ

ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำแนกตามประเภทบุคลากรพบว่า แตกต่างกัน

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ผู้บริหารควรมีการสร้างความเข้าใจและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจทางด้านวิชาการของโรงเรียนแก่คณะครู และบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
2. ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนตามวิชาเอก และความถนัดของครู
3. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารควรมีการประชุมชี้แจง ให้ความรู้และทำความเข้าใจก่อนที่จะมีการจัดทำหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรกับครู พร้อมกับเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับครูในการจัดทำหลักสูตร
4. ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อ และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรที่จะมีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
5. ด้านนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูเข้ามาร่วมวางแผนในการกำหนดหลักกานินเทศการสอนตามที่ได้ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ทุกอำเภอในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อภาวะ  
ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน  
ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครูในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา  
เขต 1

### เอกสารอ้างอิง

- กฤตกร น้ำทิพย์. (2560). ) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา  
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กนกหงส์ ศาลารัตน์. (2558). ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่  
การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา  
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- กรมวิชาการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545  
และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล. (2562). การจัดการการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น (มหาชน).
- ทัศนาวรรณ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขต  
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร  
การศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธัญชนก บุญทอง. (2560). ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่  
การศึกษาประถมศึกษากระบี่. วารสารรมยสารม, 15(2), 159-169.
- พัชรภรณ์ จันทพล. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภองครักษ์สังกัดสำนักงานเขต  
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา  
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ใหม่.  
กรุงเทพ : เอส พี เอ็น การพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต1. (2563). ข้อมูลสารสนเทศ 2563. ฉะเชิงเทรา:  
กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลและการสื่อสาร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวาน  
กราฟฟิค.
- ศราวุธ ทองอากาศ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา  
ขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร  
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. (2564). บอรัต กพฐ. เผยผลวิจัยพบ ผอ.โรงเรียนยังขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการอย่าง  
ชัดเจน. ค้นเมื่อ เมษายน 1, 2564, จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/93569>.
- Best. J.W. and Kahn J.V. (1993). Research In Edution.(7 th ed.). Boston, M.a : Allyn And Bacon.

- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). **Research methods in education** (7th Ed.). NewYork: Routledge.
- Glickman, C. D. (2007). **Super vision and instructional leadership: A developmental approach**. Boston: Pearson.
- Likert, Rensis. (1967). **The method of constructing and attitude scale**. In reading in fishbeic, **M.Ed.. attitude theory and measurement**. New York : Wiley & Son.
- Murphy, K.J. & Kevin, O. (1999). **Handbook of labor economics**. Amsterdam : North-holland Constructivist Perspeetive.